

Ball de la Coca de la Festa de Sant Sebastià

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Nucli Antic
Emplaçament Al nucli antic de Rajadell, a la plaça de l'Església

Coordenades:

Latitud: 41.72781
Longitud: 1.70611
UTM Est (X): 392387
UTM Nord (Y): 4620365

Classificació

Número de fitxa 08178 - 208
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Social
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Vestuari del Ball de la Coca](#)

Autoria de la fitxa F. Xavier Menéndez. OPC 2017-21
Data de registre de la fitxa: dj., 16/04/2020 - 02:00

Descripció

Ball que es celebra en el marc de la festa major petita de Rajadell (però es la més tradicional i antiga) (fitxa 207), dedicada a Sant Sebastià. Es celebra el tercer cap de setmana de gener. L'acte central es el diumenge al migdia. L'acte més emblemàtic es el Ball de la Coca (que es va es va incorporar a la festa al segle XIX), que es fa després de la missa i el ball de bastons i abans de l'actuació dels Morterets (trabucaires) i de la benedicció i distribució dels panets beneïts. En el ball només hi participen dos persones, un noi i una noia joves, vestits amb vestits tradicionals (ell amb barret de copa). Ballen, davant la façana de l'església, amb la coca a les mans d'ella, i amb una tonada característica (que sempre es la mateixa). Després es fa el sorteig de la coca i s'anuncia els balladors del ball de la Coca de l'any següent. Finalment, els balladors distribueixen els panets beneïts. Antigament, la masia que pastava el pa i oferia la coca aportava la balladora, i els administradors de la confraria triaven el ballador.

Observacions:

Actualment és la colla dels bastoners la que organitza la festa, en la que encara es reparteix el típic panet. Antigament s'encarregaven els hereus dels masos. La música és en directe des de 2016. Des de 1993, els vestits dels dos balladors sempre es el mateix. La colla de bastoners els va encarregar, i des de llavors, el conserva i el de la dona cada any s'arregla i adapta en funció de la talla de la balladora (fitxa 385). La festa petita de Rajadell o de Sant Sebastià i el ball de la Coca estan recollits al Catàleg (Inventari) del Patrimoni Festiu de Catalunya, però no està declarada com a Patrimoni Festiu per la Generalitat de Catalunya.

Història

Al segle XIX s'introdueix el ball de la Coca dins la celebració de la festa de Sant Sebastià, en que la masia que pastava el pa oferia la coca i assenyalava una balladora. Els administradors de la confraria de Sant Sebastià triaven el ballador, i la parella feia el ball. Després la coca era subhastada com a reforç econòmic de la diada. Segons Rafart 1987: 219 la transcripció musical del ball de la coca es deguda al mestre Joan Tomàs. Ho recull el Costumari de Joan Amades (1952) (Vol. III, 311), però les referències són confuses. En aquesta pagina hi ha una partitura i el dibuix d'una parella de dansaires amb el peu de imatge: "Ballet de Rajadell recollit per l'autor. Transcripció musical del mestre Joan Tomàs". Però l'apartat està dedicat al 25 d'abril. I en el text de la pàgina següent, la 312, hi ha una referència a la Festa del panet de La Massana, de Rajadell (fitxa 209). D'altra banda, segons Amades (1958, Vol. I, 210), a l'apartat dedicat al 26 de desembre, afirma "La fadrinalla de Rajadell feia un ball típic, durant el qual rifaven una coca; el qui l'adquiria tenia uns drets dins el conjunt de la dansa". Amades (1958, Vol. I. 563), a l'apartat dedicat al 20 de gener (Sant Sebastià), diu: "A Rajadell celebraven una festa molt solemne. A la sortida feien un gran clos amb una corda. Els fidels que volien rebre un pa beneït, al qual s'atribuïen grans propietats, havien d'entrar dins del clos. Feien una ballada del ballet de Déu, dansada només per una sola parella. Molts anys el ballaven dos vellets que a penes si s'aguantaven. Finit el ball, els pabordes obrien el clos de corda per un extrem, i al peu de la sortida posaven dos grans sacs plens de panets. Els fidels anaven passant i, a mesura que sortien, rebien un panet. Hom anava estrenyent el clos per tal d'evitar que algú tornés a entrar-hi passant per sota la corda i arrebegué més d'un panet beneït". Potser els vellets als que es refereix Amades eren els confreres de Sant Sebastià, que organitzaven la festa.

Bibliografia

Inventari del Patrimoni Festiu de la Generalitat de Catalunya Ajuntament de Rajadell (Redacció: Oriol Valls i Bernat Marquilles) (2017) Relats i Memòria de Rajadell. Ajuntament de Rajadell, L'Arada

Creativitat Social. RAFAT i SELGA, Francesc. (1987) Capítol "Rajadell" a Història del Bages II. Parcir edicions. 1987 p. 203-220 AMADES, Joan (1952). (1950-1956)??? Costumari Català: el curs de l'any. Salvat Editores i Edicions 62, Barcelona <http://www.alacarta.cat/gaudeix-la-festa/tall/el-ball-de-la-coca-de-rajadell>